

Kunstlivets fellesskap

Kunstkritikks oppsummering av kunståret 2019 viser at biennialene og de store institusjonene er viktige, ikke minst fordi de definerer det aktørene i kunstlivet har til felles.

Av Jonas Ekeberg 03.01.20 Kommentar

Mette Edvardsen, *Time has fallen asleep in the afternoon sunshine* – et bibliotek av levende bøker, 2019. Foto: Niklas Hart, Hartwork / Oslobiennalen.

I julekalenderen oppsummerer vi i tidsskriftet Kunstkritikk kunståret ved å be 24 skribenter, kunstnere, kuratorer og institusjonsledere om å velge sine tre sterkeste kunstopplevelser fra året som gikk. Vi gjør ikke dette for til slutt å sette opp en felles toppliste, men for å få frem et mangfold av gode utstillinger, arrangementer og publikasjoner, og, ikke minst, fordi vi vet at det å la fagfolk få skrive om det de brenner for gir svært interessante tekster om kunst.

Kan likevel disse tekstene si noe samlet og overordnet om kunståret som gikk? Det kan de nok, men som alltid sier slike topp tre-tekster like mye om den spesifikke sjangeren «topplister», som de sier om kunsten og kunstlivet. Og, ikke minst, de sier noe om hva Kunstkritikk synes er viktig. Vi synes for eksempel at utstillinger, arrangementer og publikasjoner er vesentlige kategorier, og at åtte kunstnere, seks kritikere, fem kuratorer, fire institusjonsledere og tre redaktører (totalt 16 kvinner og 10 menn) er de som skal velge ut årets beste for oss.

Gjengangere

Det mest åpenbare å se etter i en oppsummering av oppsummeringene av et kunstår er om det er noen hendelser eller institusjoner som går igjen flere ganger. Det var det i 2019: Fire av Kunstkritikks topplisteskrivere valgte å fremheve arrangementer knyttet til Oslobiennalen, tre fremhevet

Veneziabiennalen og to fremhevet Lofoten International Art Festival. I Oslo var det særlig Mette Edwardsens levende bøker i prosjektet *Time has fallen asleep in the afternoon sunshine* som ble fremhevet, i Venezia den litauiske gulløvevinneren, operaperformansen *Sun & Sea (Marina)*, og i Lofoten den ambisiøse Tangkongressen.

Blant institusjonene ble fire fremhevet av mer enn én skribent. Pompidousenteret i Paris for utstillingen *Préhistoire, une énigme moderne*, som ble nevnt to ganger, og tre museer i Københavnregionen: Louisiana for utstillinger med videokunstneren Pipilotti Rist og modernisten Marsden Hartley, Glyptoteket for utstillinger om Pierre Bonnard og Palmyra, og, til slutt, Statens Museum for Kunst, som fikk en *nominasjon* for utstillingen med Sonja Ferlov Mancoba og en *antinominasjon* for nedleggelsen av X-rummet, museets plattform for samtidskunst.

I kategorien antinominasjoner var det, i tillegg til x-rummet, kun ytterligere ett bidrag: det offentlige kunstprosjektet *Trygg, vacker stad* i Göteborg, et prosjekt som ifølge kritikeren Oscar Svanelid «andades instrumentalisering» og fremstilte offentlig kunst som «såväl skenbar som avförtrollad».

Installasjonsbilde fra *Time is Thirsty*, Kunsthalle Wien, 2019. Foto: Kunsthalle Wien.

Politiske emner

Selvfølgelig var den politiske kampen knyttet til identitet, avkolonisering og klima viktig også i 2019. Våre skribenter fremhevet blant annet Wagner og de Burcas brasilianske Veneziabidrag, *Swinguerra*, utstillingen *Defiant Muses* på Reina Sofia i Madrid, et prosjekt om feministiske videokollektiver i Frankrike på 70- og 80-tallet, og *Straying from the Line*, «en radikal samling av samtida och historiska feministiska praktiker», på Schinkel Pavillion i Berlin.

Nuuk Nordisk Kulturfestival, Samisk kunstfestival, Office for Contemporary Art Norway's prosjekt *Imaginary Leaps into a Decanonized Future* og Ann Sophie von Bülow's *Det kosmiske hierarki* – om Fristaden Christiania i København – ble fremhevet som bidrag til en utdypet forståelse av nordiske, territorielle konflikter. Også Jonas Eikas harmdirrende tale til et samlet oppbud av nordiske politikere under utdelingen av Nordisk råds litteraturpris og Santiago Mostyns kritikk av den svenske kunststoffentligheten bidrar til et bilde av 2019 som et år der politiske temaer var viktige i kunstfeltet. Det vi i det minste kan notere som positivt er at det finnes plattformer der slike vesentlige politiske diskusjoner kan fremtre. Disse plattformene må forsvares i årene som kommer. Også nye kunsthistoriske narrativer, for eksempel nyhengningen av samlingen på Museum of Moderna Art i New York, ifølge Gitte Ørskou uten «den store kunsthistorie», gir grunn til optimisme på vei inn i et nytt tiår.

Teater Freeze productions, *Boy meets concrete*, med Alexander Montgomery-Andersen og Erlend Auestad Danielsen. Instruert av Hanne Trap Friis. Foto: Dida G. Heilmann / Nuuk Nordisk Kulturfestival.

Maleriet synes å ha en særskilt evne til stadig å generere nye narrativer. I tillegg til Marsden Hartley og Pierre Bonnard fremhevet våre skribenter James Ensor på The Getty Center i Los Angeles, Robert Bordo på Bortolami i New York og Frank Bowling på Tate i London. Sistnevnte «insisterar på ett måleri utan yttre princip», ifølge Frans Josef Petersson. Ingen nordiske malere ble nevnt blant «årets beste» i 2019. Og ingen kvinnelige malere, kunne man legge til.

Andre material- eller mediespesifikke utstillinger blant våre skribenters 2019-favoritter var jubileumsutstillingen til det keramiske verkstedet Saxbo på Gammelgaard i Herlev og *Väva, fläta, fästa – Textila pionjärer och samtida uttryck* på Västerås konstmuseum.

Nordiske separatutstillinger

Det var få nordiske separatutstillinger blant de 24 skribentenes 72 favoritter. I Norden kun fire: Jesper Just på Revolver Scene i København, Sonja Ferlov Mancoba på Statens Museum for Kunst, også København, Albert Jærn på 222T og Henrik Plenge Jakobsen på Noplace, begge de to sistnevnte i Oslo. Internasjonalt hadde våre bidragsytere tre nordiske favorittutstillinger: Tori Wrånes på Garage i Moskva, Henrik Olesen på Reina Sofia i Madrid og Hannah Ryggen på Schirn Kunsthalle i Frankfurt.

Henrik Olesen, installasjonsbilde fra Museo Reina Sofía, Madrid. Foto: Joaquín Cortés/Román Lores.

Til slutt: Hvor ble det av autorutstillingene, der kuratoren skamløst inntar hovedrollen? Tja, kuratorene er jo fremtredende i de fleste av de nominerte utstillingene og prosjektene i våre 2019-tilbakeblikk, men kanskje på en mindre demonstrativ måte. Om én utstilling likevel lever opp til bildet av kuratoren som suveren iscenesetter, så må det være Luca lo Pintos *Time is Thirsty* på Kunsthalle Wien, som kunstneren Simon Dybbroe Møller introduserer på følgende måte:

Når man først er igennem receptionen ledes man videre ind i et kæmpe, tomt og underligt nøgent lokale; et eventrum af en slags. Herfra har man kun sporadisk skiltning at støtte sig til, mens man forsøger at finde vej til trappen der leder op til institutionens enorme, nærmest lagerlignende udstillingsrum.

Utstillingen – «underligt uskarpe hierarkier mellem forskellige displaystrukturer, kunstværker og kuratorisk tænkning» – ligger ifølge Dybbroe Møller «i perfekt forlængelse af denne desorienterende rejse». Jeg oplever en sterk lyst til å oppsøke flere slike utstillinger i 2020.

Hannah Ryggen, *Etiopia*, 1935.

Bjarne Toft Sørensen, 05.01.20, kl. 17:58

” —- det å la fagfolk få skrive om det de brenner for gir svært interessante tekster om kunst”.

Når der her er tale om et udvalg af kunstnere, kuratorer og institutionsledere rejser spørgsmålet sig, hvordan disse personer er udvalgt, og hvilken holdning til kunstinstitutionen i bredeste forstand, de udvalgte personer repræsenterer.

Hvordan sikrer man sig på Kunstkritikk, at den udvalgte kunst ikke, på forskellige måder, kommer til at repræsentere den etablerede kunstinstitutions selvforherligende syn på sig selv?

Hvis forudsætningen for at blive udvalgt af Kunstkritikk, inden for gruppen af kunstnere, kuratorer og institutionsledere, er at man allerede er et anerkendt navn inden for kunstinstitutionen, vil tendensen til selvbekræftelse blive forstærket.

Det der undrer mig, er at de spørgsmål, jeg her rejser, åbenbart er så fremmede for Kunstkritiks redaktion, at man overhovedet ikke har tænkt sig at nævne eller reflektere over, hvordan man vil undgå en sådan bekræftelse af de allerede institutionelt etablerede værdier i og omkring kunsten.

Én af kunstens og kunstkritikkens fornemste opgaver er vel netop den fortsatte institutionelle selvkritik.

